

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Davida Rause, Ph.D., a soudců Mgr. Kateřiny Kopečkové, Ph.D., a Mgr. Filipa Skřivana v právní věci

žalobců: **a) Mag. G. S.-R.-R.**
 bytem X
 b) L. S.-R.-R.
 bytem X
 oba zastoupeni Mgr. Magdalenou Dvořákovou Cilínkovou,
advokátkou
 sídlem Bolzanova 1615/1, Praha 1

proti žalovanému: **Státní pozemkový úřad**
 sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 1. 2024, č. j. SPU 018566/2024,

takto:

- I. Žaloba se odmítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Státní pozemkový úřad – Krajský pozemkový úřad pro Jihomoravský kraj rozhodnutím ze dne 26. 9. 2023, č. j. SPU 385945/2023 3360/92/1-RZN/2697, v řízení o vydání nemovitostí dle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), zamítl návrh žalobců na vydání pozemků PK st. X zastavěná plocha o výměře 594 m² s domem čp.X v k. ú. X, nyní dle KN pozemky či části pozemků p. č. X ostatní plocha - ostatní komunikace, p. č. XA zastavěná plocha a nádvoří, p. č. XB zastavěná plocha a nádvoří, p. č. XC zastavěná plocha a nádvoří, vše v k. ú. X, PK st. XA zastavěná plocha o výměře 632 m² s domem čp.X PK st. XB zastavěná plocha o výměře 680 m² s domem čp.X a PK st. XC zastavěná plocha o výměře 9413 m² s domem čp.X, vše v k. ú. X, nyní dle KN pozemky či části pozemků p. č. XD ostatní plocha - zeleň, p. č. XE ostatní plocha - zeleň, p. č. XF ostatní plocha - ostatní komunikace, p. č. XG ostatní plocha - ostatní komunikace, p. č. XH ostatní plocha - ostatní komunikace, p. č. XI ostatní plocha - ostatní komunikace, p. č. XJ ostatní plocha - jiná plocha, p. č. XK ostatní plocha - jiná plocha, p. č. XL ostatní plocha - jiná plocha, st. XD zastavěná plocha a nádvoří, st. XE zastavěná plocha a nádvoří, st. 2XF zastavěná plocha a nádvoří, st. XB zastavěná plocha a nádvoří, st. XG zastavěná plocha a nádvoří, st. XH zastavěná plocha a nádvoří, vše v k. ú. X. Důvodem rozhodnutí je skutečnost, že označené pozemky nejsou zemědělskými pozemky ve smyslu § 1 a § 30 zákona o půdě. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobců a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

2. Rozhodnutí žalovaného napadli žalobci žalobou. Mají za to, že pozemkový úřad nezákonně pokračoval v přerušeném řízení, třebaže důvody přerušení stále trvaly, a věc byla také nesprávně meritorně posouzena, neboť pozemky jsou zemědělskými pozemky.
3. Zdejší soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti žaloby. Podle § 68 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), je žaloba proti rozhodnutí nepřipustná *jde-li o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné pravomoci správního orgánu*.
4. Pravomoc soudů v občanském soudním řízení je pro tyto věci založena v § 7 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), který stanoví, že spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, o nichž podle zákona rozhodly jiné orgány než soudy, projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení za podmínek uvedených v části páté o. s. ř.
5. Obecně platí, že rozhodl-li pozemkový úřad postupem podle § 9 odst. 4 zákona o půdě tak, že určitá osoba není vlastníkem nemovitostí, na které podle tohoto zákona uplatnila nárok, může se taková osoba domáhat vydání nemovitostí žalobou podanou podle části páté občanského soudního řádu (§ 244 a násl. o. s. ř.) proti osobě povinné. O takové žalobě je příslušný rozhodovat soud v občanském soudním řízení, nikoli soud ve správním soudnictví [srov. usnesení zvláštního senátu zřízeného dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zvláštní senát“), ze dne 22. 6. 2004, č. j. Konf 123/2003 – 7]. Správnímu orgánu (pozemkovému úřadu) je sice svěřeno autoritativní rozhodování; rozhoduje se tu ale o tom, zda oprávněná osoba je nebo není vlastníkem, tedy o věci soukromoprávní.
6. Pravomoc soudů v občanském soudním řízení ovšem není dána ve všech případech rozhodnutí v řízení o nároku dle § 9 zákona o půdě. Bude totiž založena až tehdy, kdy správní orgán rozhodne věcně o sporu nebo o jiné právní věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů, tj. zjistí, co je právem, nebo toto právo založí (srov. např. usnesení zvláštního senátu ze dne 3. 11. 2009, č. j. Konf 84/2008 – 9). Zvláštní senát v této věci vycházel ze závěrů prvorepublikového Nejvyššího správního soudu, který i v těch případech, kdy správnímu orgánu příslušelo v meritu rozhodovat o nároku soukromoprávním, ve správním soudnictví zkoumal např. otázku příslušnosti správního orgánu nebo rozhodoval v případech, kdy správní orgán vůbec odmítl o soukromoprávním nároku rozhodnout.
7. Zvláštní senát kromě toho připomněl i smysl zákonné úpravy. Tím je převedení soukromoprávních věcí do jurisdikce správních orgánů mimo jiné i proto, aby obecné soudy byly odbřemeněny od rozhodování věcí rutinních či naopak úzce specializovaných. Ke zmaření tohoto záměru by pak stačilo, aby se správní orgán jednoduše odmítl věci zabývat, ať již zcela nebo ve vztahu ke konkrétním subjektům (zvláštní senát řešil povahu rozhodnutí o tom, že určitá osoba není účastníkem řízení). Při chápání takového odmítnutí pravomoci jako věci „soukromoprávní“ by byla založena pravomoc civilního soudu věc vyřešit meritorně, a to i za situace, kdy řízení o věci samé před správním orgánem zatím vůbec neproběhlo. I z tohoto důvodu takové denegatio správní jurisdikce patří před správní soud, který má posoudit jeho zákonnost.
8. Judikatura zvláštního senátu je tedy dlouhodobě ustálená v tom, že v případě žaloby proti rozhodnutí správního orgánu je příslušný soud v občanském soudním řízení tehdy, pokud správní orgán zjistil, co je právem, nebo toto právo založil. Naopak v případě rozličných

procesních rozhodnutí a speciálních institutů je dána pravomoc správních soudů – z kazuistiky rozhodnutí zvláštního senátu lze zmínit např. žalobu na nicotnost rozhodnutí, žalobu proti rozhodnutí ve věci obnovy řízení, žalobu proti rozhodnutí o tom, že určitá osoba není účastníkem řízení, žalobu proti rozhodnutí, kterým žalovaný zrušil správní rozhodnutí, apod.

9. V nyní řešené věci jde o specifickou situaci, neboť od posouzení na základě hmotněprávních norem upravujících otázku právní povahy restituovaného majetku se odvíjí to, zda uplatněný nárok vůbec věcně spadá pod zákon o půdě. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 539/05, „zákon o půdě předpokládá při rozhodování o restitučním nároku podle § 9 odst. 4 tohoto zákona vždy vydání rozhodnutí o vlastnictví dle tohoto právního předpisu, popřípadě výrok, že návrh se zamítá. Po dobu platnosti zákona o půdě se ustálilo rozhodování orgánů státní správy i obecných soudů, které rozhodují o tom, že žadatel je - nebo není vlastníkem zemědělského majetku, nikoli výrok o „zamítnutí nároku“ opírající se pouze o ustanovení procesního předpisu (správního řádu). Ústavní soud zastává právní názor, že se jedná o formulaci výroku, který sice má oporu v zákoně o půdě, ale není v něm takto výslovně uveden, v této podobě se ustálil při aplikaci zákona o půdě.“ Proto platí, že pokud byl uplatněn u pozemkového úřadu nárok dle zákona o půdě, pozemkový úřad byl o uplatněném nároku věcně příslušný rozhodnout podle § 9 odst. 4 zákona o půdě.
10. Rovněž v nálezu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. III. ÚS 3567/14, Ústavní soud odkázal na zavedenou praxi obecných soudů, kdy „např. Vrchní soud v Praze dne 31. 8. 1999 pod sp. zn. 6 A 3/97 (Soudní judikatura č. 672/2000) konstatoval, že zákon neupravil speciálním ustanovením procesně odchylný postup (a také věcně i formulačně odchylný výrok rozhodnutí ve věci samé) tam, kde správní úřad v řízení dospěje k závěru, že určitá nemovitost nespadá pod režim zákona o půdě, a tedy k závěru, že mu vůbec nepřísluší o věci rozhodovat, ač je legislativně taková konstrukce možná a představitelná, ba praktická, nicméně zákonodárce nic takového do zákona nevtělil; z tohoto důvodu musí pozemkový úřad „rozhodnout o vlastnictví“, tedy postupem podle § 9 odst. 4 zákona o půdě, a i když rozhodnutí správního orgánu je formulováno tak, že se restituční podání žalobců zamítá z důvodu věcné nepříslušnosti pozemkového úřadu, jde stále o rozhodnutí, které se opírá o ustanovení § 9 odst. 4 zákona o půdě; v jiném ustanovení svůj zdroj brát nemůže, protože tu jiného ustanovení není.“
11. Dle Ústavního soudu má význam i procesní způsob, jakým pozemkový úřad o uplatněném nároku rozhoduje. Prima facie se může jevit, že takovéto rozhodnutí je rozhodnutím ve věci samé, tak tomu ovšem není. Je totiž třeba vzít v úvahu poněkud specifickou legislativní techniku, kdy se v obou případech (jak v případě rozhodnutí o vlastnictví oprávněné osoby k majetku dle § 1 zákona o půdě, tak o tom, že majetek pod toto ustanovení nespadá) rozhoduje z procesního hlediska stejným způsobem. Odmítnutí rozhodovací kompetence v meritu věci, byť by mu předcházelo dokazování a posouzení z hlediska norem hmotného práva, zásadně nemůže být považováno za zamítavé meritorní rozhodnutí. Při zjišťování skutečného obsahu výroku (resp. jeho procesní či věcné povahy) rozhodnutí je nutno přihlédnout k jeho odůvodnění.
12. V řešené věci Ústavní soud dospěl k závěru, že správní orgány (resp. obecné soudy) rozhodly v meritu věci, neboť se věcně zabývaly tím, zda se na předmětné pozemky vztahuje zákon o půdě a zda je dán restituční titul uvedený v § 6 odst. 1 písm. k) zákona o půdě (srov. bod 34, poslední věta).

13. Z obsahu nyní napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího prvostupňového rozhodnutí vyplývá, že správní orgány se zabývaly charakterem pozemků, na které se vztahuje uplatněný nárok, a odůvodnily, proč se dle jejich názoru nejedná o zemědělské pozemky ve smyslu § 1 a § 30 zákona o půdě. S argumenty správních orgánů žalobci věcně polemizují – upozorňují např. na to, že předmětné nemovitosti byly konfiskovány podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců českého a slovenského národa a vyhlášky Okresního národního výboru v Kyjově č. 5223/1, jako zemědělský majetek. Správní orgány dle žalobců nejsou oprávněny revidovat více než 70 let staré akty tehdejších orgánů veřejné správy. Dekret prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, se týká již dříve konfiskovaného majetku, a odkaz na tento dekret tudíž není správný. Aniž by zdejší soud tuto argumentaci věcně hodnotil, lze dospět k závěru, že správní orgány v řízení zjišťovaly, co je právem, a jedná se tudíž o právní věc, která vyplývá z občanskoprávních vztahů.
14. A ačkoliv je shora odkazovaná judikatura již staršího data, rozhodovací praxe soudů v občanském soudním řízení je nadále jednotná v tom, že v otázce posouzení, zda se na konkrétní pozemky vztahuje zákon o půdě, je dána pravomoc soudů v občanském soudním řízení (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2020, sp. zn. 28 Cdo 113/2020, a tam odkazovaná judikatura). Z hlediska účelu zákona by nedávalo žádný smysl, aby se touto otázkou „předběžně“ zabýval také soud ve správním soudnictví. V případě navazujících řízení (pokud by snad dal nyní zdejší žalobcům za pravdu) o určení vlastnického práva k předmětným pozemkům by nadto vznikla obtížně řešitelná situace, v níž by soud v občanském soudním řízení měl posuzovat věc, o níž by již zčásti bylo rozhodnuto soudem správním.
15. Z tohoto důvodu zdejší soud podanou žalobu odmítl podle § 46 odst. 2 s. ř. s., neboť žalobci se jí domáhají vydání rozhodnutí ve věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení. Žalobci mohou do jednoho měsíce od právní moci tohoto usnesení podat k místně příslušnému okresnímu soudu žalobu podle občanského soudního řádu. Jestliže tak žalobci v této lhůtě učiní, bude jim pro účely občanského soudního řízení zachována lhůta spojená s podáním návrhu ke správnímu soudu. Další procesní postup civilního soudu nyní nelze předjímat. O náhradě nákladů řízení zdejší soud rozhodl podle § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li žaloba odmítnuta.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 4. dubna 2024

David Raus v.r.
předseda senátu